

The Rise of Hindu Nationalism and the Spread of Conflicts with Muslims in India

Hadi Narouei *

PhD Student in International Relations, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran,
h.narouei@modares.ac.ir

Abdolvahed Bamary

Assistant Professor, Department of Islamic Studies, Faculty of Theology and Islamic Studies,
University of Sistan and Baluchistan, Zahedan, Iran, avahedbameri@yahoo.com

Abstract

Objective: Since the 1990s, the conflicts and tensions between Muslims and Hindus have increased, and by entering the 21st century, it has increased. For this reason, the aim of the research is to investigate the cause of the spread of the conflicts and tensions between Hindus and Muslims since the 1990s and especially in the 21st century.

Method: The research is based on Hypothetical-Deductive method, and the hypothesis is investigated by applying the concepts of Ethnic and Religious Nationalism. The method of data collection is based on Documentary Research.

Results: Anti-Muslim sentiments have increased in India with the spread of influence and power of extreme Hindu nationalists. By increasing their influence in the political and social arena and by emphasizing the vulnerability of Hindus, Hindu nationalists falsely represent Indian Muslims as a threat to the unified Hindu values, population and unity of India. This distorted and promoted view of Muslims has caused the escalation of conflicts and tensions between Muslims and Hindus, and justification of misconducts and malfeasances towards Indian Muslims.

Conclusion: Extreme Hindu nationalism or Hindutva emerged as a contemporary phenomenon with the aim of defending the values of Hinduism, and institutions related to Hindutva are gaining more influence and popularity in the society. For Hindu nationalists, the defense of the Hindu national identity is a priority and they consider the Hindu identity equal to the national identity of India. In other words, the criteria for evaluating the citizenship of Muslims is measured based on the nationalist values and standards of Hindutva. This type of view of Muslims has questioned pluralism and coexistence between religions in India and can affect the entire political atmosphere of India.

Keywords: Ethnic and Religious Nationalism, Hindu Nationalism, Threat, Muslims, Vulnerability.

Article type: Research

* Received on 15 November, 2022 Accepted on 18 January, 2023

Cite this article: Narouei & Bamary (2023) The Rise of Hindu Nationalism and the Spread of Conflicts with Muslims in India, Spring 2023, Vol.12, NO.1, 107-127.

DOI: 10.30479/psiw.2023.18083.3174

© The Author(s).

Publisher: Imam Khomeini International University.

Corresponding Author: Hadi Narouei

E-mail: h.narouei@modares.ac.ir

ظهور ملی‌گرایی هندو و گسترش اختلافات با مسلمانان در هند

هادی نارویی *

دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. h.narouei@modares.ac.ir

عبدالواحد بامری

استادیار گروه معارف اسلامی، دانشکده ادیان و معارف اسلامی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.
avahedbameri@yahoo.com

چکیده

هدف: از دهه ۱۹۹۰، اختلافات و تنش‌ها بین مسلمانان و هندوها افزایش یافته است و با ورود به سده بیست و یکم، بر میزان آن افزوده شده است. به همین منظور، هدف پژوهش، بررسی علت گسترش اختلاف و تنش هندوها با مسلمانان، از دهه ۱۹۹۰ و به خصوص در سده بیست و یکم است.

روش‌شناسی: روش پژوهش، از نوع فرضیه‌ای - قیاسی است؛ به این معنی که با استفاده از مفاهیم ملی‌گرایی، ملی‌گرایی قومی و ملی‌گرایی مذهبی، فرضیه پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است. روش گردآوری داده‌ها، به صورت اسنادی است.

یافته‌ها: با گسترش نفوذ و قدرت ملی‌گرایان افراطی هندو، احساسات ضد مسلمانان در هند افزایش یافته است. ملی‌گرایان هندو، با افزایش نفوذ در عرصه سیاسی و اجتماعی و با تأکید بر آسیب‌پذیری هندوها، مسلمانان هند را به عنوان تهدیدی برای ارزش‌های یکپارچه هندو، جمعیت و وحدت هند معرفی می‌کنند. ترویج این نوع نگاه به مسلمانان، باعث تشدید اختلافات و تنش‌ها بین هندوها و مسلمانان و توجیه اقدامات علیه مسلمانان شده است.

نتیجه‌گیری: ملی‌گرایی افراطی هندو یا هندوتوا، به عنوان یک پدیده معاصر، با هدف دفاع از ارزش‌های هندوئیسم به وجود آمد و نهادهای وابسته به آن، روز به روز نفوذ و محبوبیت بیشتری در جامعه کسب می‌کنند. ملی‌گرایان هندو، هویت هندو را برابر با هویت ملی هند می‌دانند. به همین منظور، معیار ارزیابی شهروندی مسلمانان، بر مبنای مؤلفه‌های ملی‌گرایانه هندوتوا سنجیده می‌شود. این نوع نگاه به مسلمانان، کثرت‌گرایی و در پی آن، هم‌زیستی که بین ادیان در هند رواج داشته را زیر سؤال برده است و می‌تواند بر کل فضای سیاسی هند تأثیر بگذارد.

واژگان کلیدی: آسیب‌پذیری، تهدید، مسلمانان، ملی‌گرایی قومی و مذهبی، ملی‌گرایی هندو.

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۸/۲۴ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۱/۱۰/۲۸

استناد: نارویی و بامری (۱۴۰۲)، ظهور ملی‌گرایی هندو و گسترش اختلافات با مسلمانان در هند، بهار ۱۴۰۲، دوره ۱۲،

شماره ۱، پیاپی ۴۵-۱۰۷-۱۲۷.

ناشر: دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) حق مؤلف ©

۱- مقدمه

هند، از جمله کشورهایی است که در آن تنوع فرهنگی، قومی و مذهبی فراوانی وجود دارد. از لحاظ اعتقادی، ادیان و مذاهب مختلفی؛ مانند مسلمانان، هندوها، مسیحیان، یهودیان، سیک‌ها و پیروان بودا و جینیسم با یکدیگر زندگی می‌کنند در این میان، شبه‌قاره هند به‌تفاهلی محل تولد چهار گروه از این ادیان؛ یعنی آیین بودائی، هندوئیسم، سیک و جین است. با وجود این تنوع و چندگانگی در جامعه، فرهنگ‌های مختلف در بیشتر موارد، زندگی مسالمت‌آمیز و بدون اختلاف و درگیری با یکدیگر دارند؛ به‌طوری‌که این هم‌زیستی مسالمت‌آمیز ادیان، کنار سیستم دموکراتیک و جمعیت گسترده، باعث شده است تا هند به بزرگ‌ترین دموکراسی در جهان تبدیل شود.

مسلمانان، به‌عنوان بزرگ‌ترین اقلیت در هند هستند. طبق آخرین سرشماری رسمی در سال ۲۰۱۱، جمعیت مسلمانان ۱۷۲ نفر و ۱۴/۲۳ درصد از جمعیت هند را تشکیل می‌دهند و طبق آمار غیررسمی، جمعیت آن‌ها در سال ۲۰۲۲ از ۲۰۰ میلیون عبور کرده است. مسلمانان، در بیشتر ایالات هند، به‌صورت پراکنده زندگی می‌کنند و فقط در ایالت جامو و کشمیر در اکثریت هستند. این اقلیت بزرگ، در طی چندین قرن زندگی در هند، از زندگی مسالمت‌آمیزی برخوردار بوده است؛ اما با گذشت زمان و نزدیک شدن به سده بیست و یکم، بر دامنه اختلافات و تنش‌ها بین هندوها و مسلمانان در هند افزایش یافته و میزان خشونت علیه مسلمانان و به‌طور کلی در جامعه هند، گسترش یافته است. اقدامات علیه مسلمانان، به‌طور خاص از دهه ۹۰ میلادی و با تخریب مسجد بابری، وجه آشکاری به خود گرفت؛ هرچند قبل از آن، اقدامات پراکنده‌ای علیه مسلمانان انجام می‌شد. با ورود به سده بیست و یکم، اختلافات بین مسلمانان و هندوها تشدید گردیده و بر دامنه اقدامات علیه مسلمانان افزوده شده است؛ به‌طوری‌که از درگیری مسلمانان و هندوها در گجرات، در سال ۲۰۰۲ به‌عنوان قتل‌عام یاد می‌کنند. از سال ۲۰۱۴ به بعد و با روی کار آمدن دولت نارندرا مودی، بر نگرانی‌ها و نابرابری‌ها علیه مسلمانان افزوده شده است. به‌عبارت‌دیگر؛ با روی کار آمدن دولت نارندرا مودی، سطح اختلافات از جامعه به دولت کشیده شد و دولت خود عاملی برای گسترش اختلافات هندوها و مسلمانان شد و بر دامنه اقدامات تبعیض‌آمیز علیه مسلمانان افزوده شد. اصلاحیه قانون شهروندی هند، نمونه آشکار و واضحی از این اقدامات است. علاوه بر این، خشونت‌های سازمان‌یافته و پراکنده در جامعه هند، روند افزایشی به خود گرفته است. این در حالی است که بین مسلمانان و هندوها، تا قبل از قرن بیستم، هم‌زیستی مسالمت‌آمیزی وجود داشت و اختلافات و خشونت بین آن‌ها حتی تا دهه ۱۹۹۰ به‌استثنای مسئله جدایی پاکستان کمتر بود.

گسترش اختلافات بین هندوها و مسلمانان، بر وجهه هند به‌عنوان یک جامعه مسالمت‌آمیز، برای زندگی ادیان گوناگون، نزد جامعه جهانی تأثیر منفی گذاشته است. اقدامات تبعیض‌آمیز، برخلاف اصول برابری‌طلبانه قانون اساسی هند؛ یعنی اصول سکولاریسم، عدم تبعیض و برابری

اجتماعی است. این تغییر، در جامعه و سیاست هند نسبت به مسلمانان، مسئله‌ای است که توجه را به هند معطوف کرده است. بنابراین، در این پژوهش به دنبال پاسخ به این سؤال هستیم که چرا از دهه ۱۹۹۰ به بعد، بر دامنه اختلافات و تنش هندوها با مسلمانان افزوده شده است و اقدامات علیه مسلمانان در هند افزایش یافته است؟ در پاسخ می‌توان ادعا کرد که افزایش نفوذ و قدرت ملی‌گرایی هندو در عرصه سیاسی و اجتماعی هند، باعث شده است تا آن‌ها با اعتقاد به آسیب‌پذیری هندوها، مسلمانان را به‌مثابه تهدیدی برای ارزش‌های یکپارچه هندو، جمعیت و وحدت هند به‌عنوان سرزمین هندوها در نظر بگیرند و به‌همین منظور، ملی‌گرایان هندو به دنبال محدود کردن و به حاشیه راندن مسلمانان هستند. برای بررسی این فرض، از چهارچوب مفهومی ملی‌گرایی، ملی‌گرایی قومی و مذهبی استفاده می‌شود. روش پژوهش، از نوع فرضیه‌ای - قیاسی است. این روش، برگرفته از کارل پوپر است که فرضیه پژوهش بر مبنای نظریه‌ها و مفاهیم قبلی (در اینجا ملی‌گرایی) بررسی می‌شود. روش گردآوری داده‌ها، به‌صورت اسنادی است.

۲- پیشینه پژوهش

ادبیات پژوهشی موجود در ایران، بیشتر به ورود و گسترش اسلام در منطقه شبه‌قاره متمرکز شده است. یاری و نعمتی (۱۳۸۸)، پرگاری و جوادی‌نیا (۱۳۹۰)، حاجیان‌پور و طاهری (۱۳۹۲)، موحدی (۱۳۹۰)، یاری (۱۳۹۴)، صادقی (۱۳۹۶)، از جمله نویسندگانی هستند که به نحوه ورود اسلام و شیوه‌های مورد کاربرد برای گسترش اسلام در منطقه شبه‌قاره پرداخته‌اند. ازهرالحسن سومرا، با تمرکز بر اسلام‌هراسی، به بازنمایی اسلام و مسلمانان در رسانه‌های انگلیسی‌زبان هند پرداخته است. یافته‌های مقاله نشان می‌دهد که دو روزنامه «تایمز هند» و «هندو»، نقش بیشتری در گسترش اسلام‌هراسی نسبت به روزنامه «این‌دین اکسپرس» دارند (Sumra, 2020). سریده‌هار راثو، پیدایش رادیکالیسم در جهان اسلام را تهدیدی علیه هند می‌داند. این تهدید، از یک طرف، به دلیل مهاجران مسلمان از کشورهای همسایه به هند به‌خصوص به ایالات آسام و بنگال غربی است که در آن ممکن است ترکیب جمعیتی را به ضرر اتحاد و یکپارچگی هند تغییر دهند و از طرف دیگر، منجر به اقدامات تروریستی در هند و به‌خصوص در منطقه کشمیر شود (Rao, 2008).

اشوتوش ورشنی، در پی ارتباط بین ساختار جامعه از یک طرف و خشونت‌های قومی از طرف دیگر است. ورشنی، بر دو دسته از ارتباطات و شبکه زندگی مدنی؛ یعنی ارتباطات بین قومی یا مذهبی و ارتباطات درون‌قومی یا مذهبی تأکید می‌کند و معتقد است که در مناطقی از هند که ارتباطات بین مسلمانان و هندوها کم است، تنش‌ها و خشونت در این مناطق بالا است و در مقابل، در مناطقی که تعامل بین مسلمانان و هندوها بیشتر است، خشونت کمتری وجود دارد

(Varshney, 2003). ششی سارور، اختلاف هندوها و مسلمانان را میراث سیاست «تفرقه بینداز و حکومت کن» انگلیس می‌داند و این که آن‌ها آگاهانه بر جدایی مذهبی و اختلافات مذهبی در جامعه هند دامن می‌زدند (Tharoor, 2016). کریستن جفرلو، در باب ملی‌گرایی هندو معتقد است که از زمان ورود مبلغان مسیحی به هند، باعث شده تا زمینه‌های شکل‌گیری جنبش ملی‌گرایی هندو شکل گیرد. جفرلو، در آثار خود کمتر به ریشه‌یابی تنش‌های بین ملی‌گرایان هندو و مسلمانان می‌پردازد و بیشتر به رویدادها توجه دارد (Jaffrelot, 2021). در نوشته‌های نامبرده فوق، از سه جنبه به تنش‌های بین هندوها و مسلمانان پرداخته شده است که عبارتند از: ۱- سیاست‌های تفرقه‌انگیز انگلیس؛ ۲- عدم ارتباطات کافی بین هندوها و مسلمانان و ۳- گسترش مبلغان مسیحی و مسلمان و احساس حقارت هندوها. پژوهش حاضر، از یک جنبه چهارم و ریشه‌شناسی متفاوت، اختلافات مسلمانان و هندوها را بررسی می‌کند؛ یعنی احساس آسیب‌پذیری و به دنبال آن، احساس تهدید هندوها در قالب ملی‌گرایی و ملی‌گرایی قومی - مذهبی بررسی می‌شود.

۳- چهار چوب مفهومی

۳-۱. ملی‌گرایی

ملی‌گرایی، یکی از مفاهیم رایج و پرکاربرد در علوم سیاسی است. ملی‌گرایی، اگرچه در معنای وابستگی به سرزمین و وطن‌دوستی به گذشته دور و یونان باستان بازمی‌گردد؛ ولی در معنای امروزی و رایج آن، به نظام وستفالیایی ۱۶۴۸ و حاکمیت ملی در اروپا برمی‌گردد. در همین راستا، ملت و ویژگی‌های برخاسته از آن، مانند زبان، نژاد، آیین‌ها و مذهب به امری تأثیرگذار در سیاست تبدیل شدند (Jensen, 2016: 9-10). تعاریف متعددی از ملی‌گرایی وجود دارد. در یک معنی رایج، ملی‌گرایی به علاقه و تعلق خاطر داشتن یک ملت به فرهنگ، زبان، نژاد، تاریخ و سرزمین خود است. ملی‌گرایی هم یک احساس جمعی یا هویتی است که افرادی را که دارای حس همبستگی سیاسی در مقیاس بزرگ هستند، به هم پیوند می‌دهد. به این ترتیب، ملی‌گرایی اغلب با احساس مشترک تاریخی، درک یا توجیه می‌شود که جمعیتی را در یک قلمرو منسجم می‌کند و آن‌هایی را که به آن قلمرو تعلق دارند و دیگران را که به آن تعلق ندارند را مرزبندی می‌کند (Marx, 2005: 6).

هرچند با ورود به سده بیست یکم، ملی‌گرایی رنگ باخت؛ اما امروزه ملی‌گرایی در قالب جدیدی که بیشتر رنگ و بوی قومی و نژادی دارد، دوباره ظهور کرده است. تجلی این نوع ملی‌گرایی قومی، افرادی مانند ترامپ در آمریکا، بولسونارو در برزیل، ویکتور اوربان در مجارستان و نارندرا مودی در هند هستند. این در حالی است که سه دهه پس از فروپاشی شوروی،

دموکراسی، سرمایه‌داری و جهانی‌شدن به‌عنوان بهترین راه و روش برای مدیریت اقتصاد و حکومت بر جوامع، پذیرفته شدند. فوکویاما در همین راستا، پایان تاریخ را اعلام کرد که ایدئولوژی رقیب و جایگزینی برای لیبرالیسم وجود ندارد (Fukuyama, 1989).

۳-۲. ملی‌گرایی قومی

ملی‌گرایی، دارای ابعاد و پیامدهای مختلفی است. ملی‌گرایی در یک معنای مثبت، به‌عنوان یک منبع و الهامی برای قربانی شدن جهت خیر و نفع عمومی بوده و در مرکز و محور بسیاری از بزرگ‌ترین جنبش‌ها، برای آزادی و عدالت از اواخر قرن هجدهم بوده است؛ اما در معنای منفی آن، بسیاری ملی‌گرایی را برابر با نژادپرستی، از بین برنده ارزش‌های اخلاقی یا برابر با میهن‌پرستی افراطی می‌دانند. ملی‌گرایی در معنای رایج، بین تعهدات یک کشور در قبال شهروندان خود و شهروندان دیگر کشورها، تمایز قائل می‌شوند؛ اما ملی‌گرایی جدید، در چهارچوب قومی باعث مشروعیت بخشیدن به سلسله‌مراتب نژادی، مذهبی و قومی بین شهروندان در داخل کشور می‌شود. این نوع ملی‌گرایی، حذف‌کننده و جداکننده است و به آن ملی‌گرایی قومی^۱ یا ذات‌گرا^۲ می‌گویند که پیامدهای منفی برای دموکراسی، منع نسل‌کشی و ارائه کالاها و خدمات عمومی^۳ دارد (Mylonas and Tudor, 2021: 111). به عبارت دیگر؛ این نوع ملی‌گرایی، برای مشروعیت دادن به نژادپرستی، قومیت‌گرایی و تفرقه‌های مذهبی استفاده می‌شود و ابزاری برای توجیه حمله به اقلیت‌ها و به حاشیه راندن آن‌ها است (Tudor and Slater, 2020: 708).

۳-۳. ملی‌گرایی مذهبی

ملی‌گرایی مذهبی،^۴ در راستای ملی‌گرایی قومی مطرح می‌شود. در ملی‌گرایی مذهبی، جامعه خود را به‌عنوان مردمان برگزیده می‌داند و یک سرزمین مقدسی که مردم در آن زندگی می‌کنند، وجود دارد که با خاطرات، دستاوردهای قهرمانانه، بناهای تاریخی و آرامگاه‌های نیاکان پیوند خورده است. همچنین گذشته بزرگ و باشکوهی وجود دارد که به‌عنوان عصر طلایی شناخته می‌شود که امروزه رو به زوال است در این صورت، افراد فداکار تلاش می‌کنند تا جامعه را از سقوط و نابودی نجات دهند (Smith, 2003: VII-VIII). به عبارت دیگر؛ در ملی‌گرایی مذهبی، اعتقاد به مردمان برگزیده، سرزمین مقدس، عصر طلایی و افراد فداکاری برای جلوگیری از نابودی این ارزش‌ها و نمادهای مقدس وجود دارد. رویکرد قومی و اصرار بر تاریخ، منبعی حیاتی برای درک مبانی مقدس‌هویت‌های ملی است. رخدادهای دهه ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ با تأکید بر احیای مذهبی، موجی از ملی‌گرایی مذهبی و تضادهای قومی، از طریق دل‌بستگی به پدیده‌های مقدس

1. Ethnic Nationalism
2. Essentialist
3. Public goods
4. Religious Nationalism

در آیودیا و کوزوو را آشکار کرد. این رخدادها نشان می‌دهد که مسائل نمادین مذهبی، می‌توانند به اندازه مسائل اقتصادی یا سیاسی، احساسات جمعی را تحریک کنند (Smith, 2003: VII-VIII).

۴- شکل‌گیری ملی‌گرایی هندو یا هندوتوا

ملی‌گرایی هندو عمدتاً در واکنش به تمایلات پان‌اسلامی مسلمانان هند، تحت‌عنوان جنبش خلافت در اوایل قرن بیستم متولد شد. جنبش خلافت، در تداوم مکتب شاه ولی‌الله و به‌ویژه علمای مدارس دیوبند و ندوه‌العلماء، بر مبنای اندیشه اتحاد اسلامی در سال ۱۹۱۹ در هند تشکیل شد (موثقی، ۱۳۷۴: ۲۸۳). مسلمانان هند، با توجه به گذشته افتخارآمیز فرهنگی و تمدنی خود در دوران امپراتوری مغول و همچنین نیاز به وحدت و همبستگی دینی با امپراتوری عثمانی، به دنبال نقش‌آفرینی در امور سیاسی و مذهبی بودند. هدف اصلی این جنبش، دفاع از جهان اسلام، از ایران گرفته تا لیبی و به‌خصوص دفاع از امپراتوری عثمانی در برابر اقدامات انگلیس و روسیه بود که در مذاکرات صلح، پس از جنگ جهانی اول، در معرض خطر انحلال قرار گرفت. به‌همین منظور، چندین کنفرانس تحت عنوان جنبش خلافت، تظاهرات گسترده و آرام در هند و همچنین رایزنی با دولت‌های مختلف، اقداماتی را برای حفظ تنها امپراتوری باقی مانده اسلام انجام دادند. اگرچه رهبران هندوی حزب کنگره؛ از جمله گاندی، خود در این جنبش نقش پررنگی داشتند؛ اما این جنبش در موارد متعددی به شورش‌های ضد هندو تبدیل شد. این جنبش، در کسب مهم‌ترین هدف خود؛ یعنی حفظ امپراتوری عثمانی ناکام ماند. بنابراین، به حمایت از استقلال هند و مسائل داخلی مسلمانان روی آورد و به دنبال دفاع از حقوق مسلمانان، از ایجاد فدراسیونی از ادیان در هند حمایت کرد که در نهایت از سوی مسلم لیگ و در جنبش پاکستان، در سال ۱۹۴۷، منجر به جدایی مسلمانان و تشکیل کشور پاکستان شد؛ هرچند برخی از افراد جنبش خلافت، نظیر ابوالکلام آزاد و مولانا حسین احمد مدنی، طرفدار یکپارچگی هند باقی ماندند (موثقی، ۱۳۷۴: ۳۱۰-۳۲۲). جنبش خلافت، باعث ایجاد احساس آسیب‌پذیری هندوها به‌عنوان اکثریت هند شد که در مقابل، اقلیت مسلمان در معرض خطر قرار دارند و به‌نوعی باعث عقدۀ حقارت اکثریت شد. زمینه‌های اولیه عقدۀ حقارت^۱ و احساس آسیب‌پذیری، ریشه در فقدان عزت‌نفس داشت که توسط کلیشه‌های استعماری قرن نوزدهمی که هندوها را یک «نژاد ضعیف»^۲ معرفی می‌کرد، ایجاد شده بود (Jaffrelot, 2021: 12). در واکنش به جنبش خلافت، برخی از اعضای روشنفکر هندو، به تأثیر از اندیشه‌های ملی‌گرایانه در اروپا و به‌خصوص ایتالیای فاشیستی به ایدئولوژی ملی‌گرایی هندو روی آوردند.

1. Majoritarian Inferiority Complex

2. Puny Race

وینایک داموندار ساوارکار،^۱ اولین و مهم‌ترین شخصی بود که مؤلفه‌های ایدئولوژی ملی‌گرایی هندو را در کتابی در سال ۱۹۲۳ با عنوان «هندوتوا: هندو کیست؟»^۲ تدوین کرد. مؤلفه‌های هندو بودن یا ویژگی‌های اساسی هویت هندو، بر اساس نژاد، سرزمین، زبان برتر و فرهنگ تعریف شده‌اند. از لحاظ نژادی، او همانند جنبش آریا ساماج، هندوها را به‌عنوان نوادگان اولین آریایی‌هایی که در شبه‌قاره ساکن شده‌اند، تعریف می‌کند که خون پدران ودایی در رگ‌های آن‌ها در گردش است؛ ساوارکار، سرزمین هند را به‌دلیل وجود رودهای مقدس؛ از جمله رود گنگ، یک سرزمین مقدس می‌داند. از لحاظ زبانی، ساوارکار، زبان باستانی سانسکریت را به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم هندو بودن می‌داند که توسط ملی‌گرایان هندو به‌عنوان «مادر همه زبان‌ها» شناخته می‌شود و در نهایت، ساوارکار، فرهنگ هندو را به‌عنوان چهارمین مؤلفه تعلق ملی، پس از نژاد، قلمرو و زبان یاد می‌کند (Savarkar, 1969: 115-116). ساوارکار، با این ادعا که هندوئیسم تنها یکی از صفات هندوتوا^۳ همان «هندو بودن» است، اهمیت معیارهای دینی را در تعریف هندو بودن به حداقل می‌رساند (Savarkar, 1969: 3-4).

بعد ایدئولوژیک ملی‌گرایی هندو، در دهه ۱۹۳۰، با کتاب دیگری با عنوان «ما، یا ملیت تعریف شده ما»^۴ با هدف تعریف ملت هندو توسط مادها و ساداشیو گلوالکار^۵ تکمیل شد. گلوالکار، هندوستان را سرزمین هندوها می‌داند. او پنج مؤلفه را به‌عنوان ملت هندو تعریف می‌کند که عبارتند از: سرزمین مشخص هند، نژاد بزرگ هندو، مذهب هندو، فرهنگ غنی هندو و زبان سانسکریت. اقلیت‌هایی که این ویژگی پنج‌گانه را ندارند، به‌عنوان خارجی یا بیگانه شناخته می‌شوند؛ مگر این که از لحاظ زبانی، دینی، فرهنگ و نژادی، در ملت غالب؛ یعنی هندو ادغام شوند. اقلیت‌ها، در صورت عدم احترام و عدم تلاش برای حفظ این مؤلفه‌های پنج‌گانه ملت هندو، به‌عنوان خائن و دشمن آرمان‌های ملی شناخته می‌شوند. گلوالکار، مسلمانان را به‌عنوان یک اقلیت، تهدیدی برای زندگی ملی و ملیت هندو می‌دانست و معتقد بود؛ در زمان مسلمانان، معنی ملت از بین رفت و ضعیف شد (Golwalkar, 1939: 94-123).

به‌دنبال اندیشه‌های ملی‌گرایی هندو، سازمان ملی میهنی (آراس‌اس)^۶، در سال ۱۹۲۵ در ناگپور، در ایالت ماهاراشترا، توسط کشاو بالیرام هدگوار^۷ ایجاد و با همکاری گلوالکار گسترش یافت. در یک تعریف، آراس‌اس را می‌توان یک سازمان توده‌ای هندو دانست که به‌دنبال برتری، وحدت هندوها و یکپارچه و همگن کردن هند، با توسل به ارزش‌های هندو است و مسلمانان را در این

1. Vinayak Damodar Savarkar

2. Hindutva: Who Is Hindu?

3. Hinduness

4. We, or Our Nationhood Defined

5. Keshav Baliram Hedgewar

6. Rashtriya Swayamsevak Sangh(RSS)

7. Keshav Baliram Hedgewar

راستا، به‌عنوان دشمن ارزش‌های هندوها می‌داند (Jaffrelot, 2021: 14-15). آراس‌اس، بین سال‌های ۱۹۵۰ تا ۱۹۸۰، برای تبلیغ ایدئولوژی خود، یک شبکه‌ای از نهادهای وابسته ایجاد کرد که در زمینه‌های مختلفی از امور آموزشی تا امور شبه‌نظامی، امروزه فعالیت می‌کند. مجموعه این نهادها، با عنوان «سنگ پریور»^۱ یا همان «خانواده آراس‌اس» شناخته می‌شوند (Leidig, 2020: 2).

ملی‌گرایانه هندو، برای افزایش قدرت و نفوذ در جامعه، وارد بُعد سیاسی و حزبی شدند. آراس‌اس، به‌همراه گلوالکار، در سال ۱۹۵۱، حزب بهاراتیا جانا سنگ^۲ را ایجاد کرد و مدتی به‌دلیل عدم موفقیت، با دیگر گروه‌های مخالف حزب کنگره ادغام شد و حزب جاناتا (حزب مردم)^۳ را در سال ۱۹۷۵ تشکیل دادند؛ اما این همکاری زیاد دوام نیاورد و ملی‌گرایان هندوی وابسته به آراس‌اس، از حزب جاناتا جدا شدند و در سال ۱۹۸۰، حزب بهاراتیا جاناتا^۴ (بی‌جی‌پی) یا حزب مردم هند) را تأسیس کردند (Jaffrelot, 2021: 17-20). این حزب، امروزه در کنار حزب کنگره، به یکی از دو حزب بزرگ هند تبدیل شده است؛ به‌طوری‌که از سال ۲۰۱۴ تا به امروز (۲۰۲۲)، به رهبری نارندرا مودی، قدرت را در دست گرفته است. به‌عبارت‌دیگر، بی‌جی‌پی به‌عنوان بازوی سیاسی ملی‌گرایان هندو و آراس‌اس عمل می‌کند (2: Rehman, 2018).

به‌طورکلی، مجموعه اندیشه‌های افراط‌گرایانه ملی‌گرایی هندو، تحت عنوان هندوتوا^۵ شناخته می‌شوند. در مرکز اندیشه هندوتوا معادل‌سازی هویت هندو با هویت ملی هند است و با این ایده، حزب کنگره و نهری که ملت هند، متشکل از همه کسانی است که به هر دلیلی در هند زندگی می‌کنند، مخالفت می‌کنند و آن را به‌مثابه ملیت‌زدایی هندو می‌دانند. آن‌ها با اعتقاد بر این که که هندوها فرزندان واقعی خاک هند هستند و با تأکید بر دوران طلایی هند که ترکیبی از تاریخ و اساطیر، سرزمین مقدس و فرهنگ باشکوه است، تلاش می‌کنند تا مؤلفه‌ها و ویژگی‌های ملیت هندو را که از منظر آن‌ها توسط مسلمانان در معرض خطر هستند را به‌صورت یکپارچه احیا کنند.

۵- ترویج احساس تهدید و آسیب‌پذیری هندوها و گسترش اختلافات با مسلمانان

هند، تنها کشوری است که در آن جمعیت اکثریت، از اقلیت هراس دارد. احساس آسیب‌پذیری جامعه هندو که توسط ملی‌گرایان هندو ترویج می‌شود، باعث شده است تا مسلمانان به‌عنوان تهدید تصور شوند. این احساس آسیب‌پذیری باعث شده است تا اختلافات میان هندوها و مسلمانان افزایش یابد. ملی‌گرایان هندو، رابطه بین اسلام و هندوئیسم را به‌صورت یک رابطه مخاصمت‌آمیز و غیرقابل‌تلفیق و مصالحه تعریف می‌کنند و در همین چهارچوب، مسلمانان را

1. Sangh Parivar
2. Bharatiya Jana Sangh
3. Janata Party (People's Party)
4. Bharatiya Janata Party
5. Hinduness

به‌عنوان دیگری متضاد و متخاصم^۱ خود می‌دانند (Waikar, 2018: 163). از آنجا که مبنای ملی‌گرایی هندو یا هندوتوا بر آسیب‌پذیری است، آن‌ها وجود مسلمانان را تهدیدی برای فرهنگ و ارزش‌های هندو تصور می‌کنند. به‌همین منظور، نهادهای مرتبط با ملی‌گرایی هندو تلاش می‌کنند تا با بازتعریف پیوند مسلمانان و هندوها از یک طرف و بازتعریف تاریخ مسلمانان در هند و ارتباط آن با اقدامات امروزی مسلمانان از طرف دیگر، مسلمانان را به‌عنوان تهدیدی برای فرهنگ و ارزش‌های در معرض خطر خود که به‌عنوان ارزش‌های برتر و یکپارچه شناخته می‌شوند، تعریف کنند.

از منظر ملی‌گرایان هندو، از زمان استقلال هند تا دهه ۱۹۹۰، هندوها قربانی کثرت‌گرایی و سکولاریسم شده‌اند و به نام سکولاریسم، با مسلمانان مماشات شده است (Quraishi, 2021: 190). در چنین شرایطی، ملی‌گرایان، دفاع از ارزش‌های هندو و یکپارچگی سرزمینی و فرهنگی هند را وظیفه خود می‌دانند و با مقصر دانستن مسلمانان، آن‌ها را در سطوح مختلف جامعه به حاشیه برانند. این نوع نگاه، به این دلیل است که آن‌ها هندوی آرمانی را به‌عنوان شهروند نمونه هند در نظر می‌گیرند و با تأکید بر این برتری هندو، مجموعه‌ای از هویت‌های دیگر را کم‌ارزش تصور می‌کند. در زیر به صورت مجزا، به ترویج احساس تهدید و آسیب‌پذیری هندوها در زمینه‌های اسلام‌گرایی افراطی، جمعیتی، ارزشی و سرزمینی توسط ملی‌گرایان هندو که منجر به گسترش اختلافات آن‌ها با مسلمانان شده است، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۵-۱. احساس تهدید و آسیب‌پذیری از اسلام‌گرایی افراطی

احساس آسیب‌پذیری هندوها از طرف مسلمانان، با وجود این که در سال‌های اولیه قرن بیستم شکل گرفت؛ ولی امروزه همچنان به همان شدت وجود دارد. در چهارچوب موج حملات تروریستی در هند، در دهه‌های اول قرن بیست و یکم، ملی‌گرایان هندو سعی کردند، بار دیگر خود را به‌عنوان مدافعان جامعه در معرض خطر هندو معرفی کنند و اسلام‌گرایی افراطی و اسلام را در هم آمیزند و از آن برای تبلیغ اسلام‌هراسی در هند و برجسته کردن تهدید مسلمانان هند استفاده کنند. در سال ۲۰۰۶، سوبرامانیا سوامی، یکی از ملی‌گرایی کهنه‌کار هندو، کتابی با عنوان «هندوهای تحت محاصره: راه خروج» منتشر کرد. او بر این عقیده است که هندوها امروزه در محاصره هستند و خود این مسئله را نمی‌دانند و جامعه هندو را در صورت عدم اقدام، محکوم به فروپاشی می‌داند. بنابراین هندوها را به تفکر و اقدام جمعی دعوت می‌کند. از منظر او، تروریست‌ها، هندوها را کانون توجه خود قرار داده‌اند (Swamy, 2006: 28). بعد از حملات تروریستی در هند، در دهه اول قرن بیست و یکم، نظرسنجی‌های معتبر نشان می‌دهد که احساس

1. Antagonistic
2. Hindus under Siege: The Way Out

تهدید نسبت به اسلام‌گرایان افراطی، به‌طور فزاینده‌ای در حال افزایش است. برای مثال؛ در سال ۲۰۱۷، تقریباً نزدیک به یک دهه پس از حملات و بمب‌گذاری‌های مومبای، مؤسسه پیو، در یک نظرسنجی نشان می‌دهد که ۷۶ درصد از هندی‌ها، تروریسم را به‌عنوان مشکل و تهدید اصلی پس از جرم (۸۶ درصد) می‌بینند که هند با آن مواجه است (Stokes et al., 2017: 21).

۵-۲. احساس تهدید و آسیب‌پذیری از کاهش جمعیت هندوها و افزایش جمعیت مسلمانان

در کنار مسئله تروریسم، ترس از کاهش جمعیت نسبت به مسلمانان، یکی از موضوعاتی است که هندوها احساس آسیب‌پذیری می‌کنند. این احساس آسیب‌پذیری آن‌ها نسبت به افزایش جمعیت مسلمانان و درمقابل کاهش جمعیت هندو، برخلاف ترس از تروریسم، یک پدیده جدید نیست؛ بلکه از زمان شکل‌گیری هسته‌های اولیه ملی‌گرایی هندو وجود داشته است. به‌عبارت‌دیگر؛ یکی از عوامل شکل‌گیری ملی‌گرایی هندو بود. سرشماری‌های قدیمی موجود نشان می‌دهد که نسبت هندوها در جامعه هند، از ۷۴٫۳ درصد در سال ۱۸۸۱ به ۶۸٫۲ درصد در سال ۱۹۳۱ کاهش یافته است (Indus, 2016). این ارقام، برخی از ایدئولوگ‌های ملی‌گرای هندو را بر آن داشت تا جامعه خود را در آن زمان به‌عنوان «نژاد در حال مرگ» توصیف کنند (Shraddhanand, 1926: 102). امروزه رهبران بی‌جی پی و آراس‌اس، این نگرانی را رواج می‌دهند که نرخ زاد و ولد مسلمانان بالا است و اگر اجازه داده شود، جمعیت مسلمانان افزایش یابد، آن‌ها در سال‌های آینده از جمعیت هندوها پیشی خواهند گرفت (Quraishi, 2021: 2)؛ به‌طوری‌که یکی از ملی‌گرایان افراطی هندو به اسم یاتی نارسینگاناند، معتقد است که هندوها باید فرزندان بیشتری به دنیا بیاورند؛ وگرنه باید در یک دولت اسلامی زندگی کنند (Kasturi, 2022). حتی در دهه ۹۰، روزنامه به‌اصطلاح هندو «اینپیدن اکسپرس» در یک گزارش خود، آماری اغراق‌آمیز و به دور از واقعیت را منتشر کرد که هندوها در سال ۲۲۸۱ یا حتی ۲۲۳۱ به اقلیت در هند تبدیل می‌شوند (Jaffrelot, 1998: 342). نگرانی‌ها هندوها نسبت به افزایش جمعیت مسلمانان، مبتنی بر واقعیت نیست. داده‌ها نشان می‌دهد که نرخ باروری مسلمانان در ۲۰ سال گذشته، شدیدترین کاهش را در مقایسه با سایر گروه‌های مذهبی؛ از جمله هندوها ثبت کرده است؛ به‌طوری‌که نرخ باروری در میان مسلمانان، از ۴٫۴ در سال ۱۹۹۲ به ۲٫۳ در سال ۲۰۲۰ کاهش یافته است. درمقابل، نرخ باروری هندوها، اختلاف زیادی با مسلمانان ندارد و برابر با ۱٫۹۴ است (Chowdhury, 2022). تغییرات ساختاری ناشی از جهانی شدن، باعث شده است تا افراط‌گرایی دست راستی بیشتر گسترش یابد. تغییرات در قلمرو فرهنگ، زبان، اقتصاد و سیاست، باعث شده تا یک وضعیت نامنی و بی‌ثباتی در جوامع ایجاد شود. احزاب دست راستی، با برجسته کردن و تأکید بر از دست دادن صنایع، اشتغال، سبک فرهنگی و نمایندگی، از طریق ملی‌گرایی قومی به این مسئله پاسخ می‌دهند. این امر به‌عنوان مخالفت با مهاجرت، به‌منظور حفظ همگونی فرهنگی

و همچنین حمایت‌گرایی فرهنگی آشکار می‌شود (Leidig, 2020: 17-18). حزب ملی‌گرای بی-جی‌پی، ورود مهاجران مسلمانان به هند را علاوه بر کمک به افزایش جمعیت مسلمانان، آن‌ها را عامل تغییر در ساختارهای سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در هند می‌داند که باعث ناامنی و بی‌ثباتی بیشتر در هند و علیه هندوها خواهند شد. طبق این ایده، اقلیت‌ها مشاغل را در اختیار می‌گیرند و در ارزش‌ها، خلل و تغییر ایجاد می‌کنند؛ در واقع به‌نوعی مهاجران مسلمان را به‌عنوان یک تهدید برای هویت هندو می‌بینند (Leidig, 2020: 18). همین دیدگاه، در نوشته‌های ایدئولوگ‌های معاصر ملی‌گرای هندو وجود دارد. سوامی، در کنار تهدید تروریست‌ها، بر تغییر در ساختار جمعیتی هشدار می‌دهد و «رشد سریع جمعیت مسلمانان و مهاجرت غیرقانونی» را تهدیدی برای هندوها می‌داند (Swamy, 2006: 37). او شمال شرق هند را به‌دلیل مهاجرت مسلمانان، از بنگلادش به یک منطقه بسیار حساس توصیف و با وضعیت کشمیر مقایسه می‌کند و معتقد است؛ تا سال ۲۰۳۱، مسلمانان در چهارده منطقه در آسام به اکثریت خواهند رسید (Swamy, 2006: 36)؛ این در حالی است که آمار مهاجرت به هند، نسبت به مهاجرت از هند، یک‌سوم پایین‌تر است. طبق آمار سال ۲۰۱۹، نزدیک به ۱۹,۵ میلیون نفر از هندی‌ها، به‌عنوان مهاجر در کشورهای دیگر زندگی می‌کنند؛ در حالی که طبق آمار سازمان ملل، فقط ۵,۲ میلیون نفر از کشورهای دیگر در هند، به‌عنوان مهاجر زندگی می‌کنند که کمتر از ۰,۴ درصد از جمعیت هند هستند (Kramer, 2021: 28-29).

اصلاحیه قانون شهروندی،^۱ از جمله قوانینی است که در راستای سیاست‌های ملی‌گرایانه هندو، نسبت به مسلمانان است. لایحه اصلاح شهروندی، در سال ۲۰۱۶ توسط حزب بی‌جی‌پی، برای اصلاح قانون شهروندی سال ۱۹۵۵ طراحی شد تا نوع خاصی از مهاجران غیرقانونی را که بر اساس مذهب و کشور مبدأ تفکیک شده‌اند را شناسایی کند. این قانون، در ۱۱ دسامبر ۲۰۱۹ به‌عنوان اصلاح قانون شهروندی به تصویب رسید. بر اساس این اصلاحیه، بودائی‌ها، مسیحیان، هندوها، جین‌ها، پارسی‌ها و سیک‌هایی که قبل از سال ۲۰۱۴ از افغانستان، بنگلادش یا پاکستان به هند مهاجرت کرده‌اند، دیگر مهاجر غیرقانونی محسوب نمی‌شوند و می‌توانند با سهولت بیشتری به حقوق شهروندی دست یابند (CAA, 2019: 2). در مقابل، مسلمانان به‌صورت تبعیض‌آمیزی از این قانون مستثنا شده‌اند. در اصلاح قانون شهروندی، برای اولین بار در هند، مذهب، مبنایی برای اعطای شهروندی تعریف شده است (Mehta, 2022: 41). علاوه بر قانون شهروندی، ثبت ملی اتباع،^۲ قانونی است که هدف آن، مستندسازی همه شهروندان قانونی هند است تا بتوان مهاجران غیرقانونی را شناسایی و حتی اخراج کرد. این قانون، از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۴ برای ایالت آسام اجرا شده است و دولت در صدد است آن را در سراسر هند اجرا کند. این قوانین، موجب ترس

1. Citizenship Amendment Act
2. National Register of Citizens (NRC)

مسلمانانی شده است که برای نسل‌ها در این کشور زندگی کرده‌اند که ممکن است از حقوق شهروندی خود سلب شوند؛ زیرا آن‌ها فاقد مدارک لازم هستند. این قوانین مهاجرتی علیه مسلمانان، برخلاف اصول قانون اساسی و میراث سکولاریسم در هند هستند.

در بسیاری از موارد، احساس تهدید از سمت مسلمانان، باعث اقدامات خشونت‌آمیز علیه مسلمانان می‌شود؛ به طوری که حتی ملی‌گرایان، چهره‌های بعضی از خدایان هندو؛ از جمله «رام» را از خدایی صلح‌طلب و متفکر به خدایی جنگجو تغییر داده‌اند تا خشونت علیه مسلمانان را توجیه کنند (Leidig, 2020: 15). با توجه به پیروزی حزب بی جی پی، از سال ۲۰۱۴، نهادهای وابسته به آراس‌اس یا همان سنگ‌پرور، دست‌کم چهار نوع کمپین یا جنبش را علیه مسلمانان راه‌اندازی کرده‌اند که عبارتند از: جنبش موسوم به «جهاد عاشقانه»، جنبش علیه گرایش به اسلام و مسیحیت، جنبش علیه «جهاد زمین» و در نهایت جنبش علیه ذبح گاو. گروه‌های متعصب مذهبی و سیاسی، در ارتباط با آراس‌اس، تحت عنوان این جنبش‌ها، خشونت‌های متعددی را علیه مسلمانان انجام داده‌اند (Jaffrelot, 2021: 195). بر اساس گزارش دیده‌بان حقوق بشر، در سال ۲۰۱۹، حداقل ۴۴ نفر بین سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۸ که ۳۶ نفر آن‌ها مسلمان بودند، توسط گروه‌های به اصطلاح حفاظت از گاو کشته شده‌اند و ۲۸۰ نفر زخمی شده‌اند (Human Right Watch, 2019). از طرف دیگر، تحت عنوان جهاد زمین، مسلمانان در مناطقی که هندوها در اکثریت هستند، اجازه سکونت ندارند و در عوض، وادار به زندگی در مناطق حاشیه شهرها می‌شوند و در بسیاری از موارد، خانه‌های آن‌ها تخریب می‌شود. ملی‌گرایان هندو معتقدند که مسلمانان از طریق خرید و اجاره خانه، در مناطق هندونشین، در پی تغییر ساختار جمعیتی و خروج هندوها از آن مناطق هستند (Jaffrelot, 2021: 205-206).

ملی‌گرایان هندو، از طریق بازتعریف مردانگی مسلمانان، آن‌ها را متعصب و خشن معرفی می‌کنند و در مقابل، زن هندو را نماد دختران بهارات ماتا (یک الهه هندو) می‌دانند. بر اساس این منطق؛ یعنی آسیب‌پذیر بودن زنان هندو در برابر مردان مسلمان و پیوند آن با ارزش‌های مقدس هندو، باعث شده است تا مردان مسلمان به طور غریزی علیه ارزش‌های ملی هندو شناخته شوند. ملی‌گرایان هندو معتقدند که مردان مسلمان، از طریق جهاد عشق به دروغ عشق خود را به زنان هندو اعلام می‌کنند تا مذهب زنان هندو را به اسلام تغییر دهند (Gupta, 2009: 13-15)؛ به طوری که مقامات بی جی پی؛ از جمله آمیت شاه، وزیر داخلی هند، آن را به تهاجم فرهنگی و اقدامات بابر و اورنگ زیب مقایسه کرده‌اند (Singh, 2020; Shah, 2021). در واقع، هدف جهاد عشق، جلوگیری یا مشروعیت‌زدایی از ازدواج بین مذاهب به خصوص مسلمانان و هندوهاست (Mehta, 2022: 41). سه ایالت اوتار پرادش، راجستان و مادها پرادش که تحت کنترل حزب بی جی پی

1. Vigilante
2. love jihad

هستند، قوانین علیه جهاد عشق وضع کرده‌اند تا زنان هندو نتوانند به راحتی با مردان مسلمان ازدواج کنند (Kaushal, 2021). نگرانی از گرویدن افراد هندو به اسلام، در حالی است که در یک نظرسنجی، مؤسسه پیو در سال ۲۰۲۰، نزدیک به ۰,۷ درصد از هندوئیسم به دیگر ادیان گرویده‌اند و در مقابل، ۰,۸ درصد به هندوئیسم گرویده‌اند (Sahgal et al., 2021: 31)؛ یعنی میزان گرایش به هندوئیسم، بیشتر بوده است.

۵-۳. احساس تهدید و آسیب‌پذیری از جانب میراث و ارزش‌های امپراتوری گورکانی

یکی از عوامل اختلاف و احساس آسیب‌پذیری ملی‌گرایان هندو، مربوط به اقداماتی است که توسط امپراتوری مغول انجام شده است. به عبارت دیگر، ملی‌گرایان هندو، حکومت مغولان را به مثابه خارجی‌هایی می‌دانند که ارزش‌ها و نمادهای هندو را از بین برده‌اند. در چنین شرایطی، ملی‌گرایان هندو، رویکرد احیاگرانه به خود می‌گیرد و به دنبال احیا کردن ارزش‌های هندوی هستند که توسط مسلمانان از بین رفته‌اند. در همین راستا، یکی از سازمان‌های وابسته به ملی‌گرایان هندو، تحت عنوان آریا ساماج، این ایده را مطرح کرد که تمام نهادهای مذهبی که در هند تخریب شده‌اند و تبدیل به مسجد شده‌اند، باید بازسازی و احیا شوند (Jaffrelot, 1998: 94). ملی‌گرایان، تخریب مسجد بامری، در راستای احیا ارزش‌های هندو را توجیه می‌کنند. ملی‌گرایان هندو معتقدند؛ مسجد بامری که متعلق به قرن شانزدهم است، در همان نقطه‌ای ساخته شده است که «رام»^۱، خدای هندو، متولد شده است. بنابراین، طبق اعتقاد آن‌ها، در این مکان، یک معبد باید وجود می‌داشت و نه یک مسجدی که توسط یک پادشاه مسلمان ساخته شده است. اگرچه اختلاف بر سر مسجد بامری به اواسط قرن نوزدهم برمی‌گردد؛ اما تنش جدی از نیمه قرن بیستم مطرح شد و در نهایت با گسترش احساسات ملی‌گرایانه هندو، این مسجد در دسامبر ۱۹۹۲ توسط گروهی از افراد وابسته به آراس اس تخریب شد (Banaji, 2018: 338). بی‌جی‌پی، در یکی از بیانیه‌های خود در سال ۱۹۹۳ ادعا می‌کند که کمپین تخریب مسجد بامری، به منظور مقابله با «فرسایش هویت ملی و آگاهی ملی مان ... و به منظور اصلاح و تغییر این سیاست‌های غیرملی است.» (BJP, 1993: 12-13 in Brosius, 2002: 267). حمله نهادهای ملی‌گرای هندو به مسجد بامری، هرچند برای جامعه هند، خونین و هزینه‌بار بود؛ اما سرمایه سیاسی جدیدی را نیز برای آن‌ها به ارمغان آورد و بی‌جی‌پی توانست محبوبیت زیادی در هند کسب کند؛ به طوری که در سال ۱۹۹۶، برای اولین بار به قدرت رسید. به همین منظور، ساخت معبد به یکی از اهداف اصلی حزب بی‌جی‌پی تبدیل شد و در نهایت در سال ۲۰۲۰، مودی، سنگ بنای معبد جدید هندو را در این مکان پس از تأیید دادگاه عالی پی‌ریزی کرد. برای ملی‌گرایان هندو، بازسازی معبد در

1. Ram

محل مسجد بابری، شبیه به استقلال هند بود؛ به طوری که نارندرا مودی، ساخت معبد را اوج صد سال مبارزه توصیف کرد (Mehta, 2022: 31-32).

سیاست تأکید بر بازتعریف ملت هند، به‌عنوان هندو، با بازنویسی کتاب‌های درسی برای اعتلای هندوئیسم، ایجاد جشن ملی جدید برای بزرگداشت شخصیت‌های کلیدی هندو، حذف کلمه «سکولار» از مقدمه قانون اساسی هند در «روز ملی»، تغییر نام خیابان‌ها با اسامی مسلمانان، حذف نام‌های اسلامی در کتاب‌های درسی و حذف بناهای تاریخی مسلمانان در دورهٔ حرب بی‌جی‌بی به‌خوبی مشهود است (Tudor and Slater, 2020: 714; Palshikar, 2015: 728). یوگی آدیتیاناث^۱ و آمیت شاه، از ملی‌گرایان افراطی هندو هستند که عضو بی‌جی‌بی هستند و از نارندرا مودی، به‌دلیل کم‌رنگ کردن ایدئولوژی هندوتوا انتقاد می‌کنند. پس از انتخاب آدیتیاناث، به‌عنوان سر وزیر ایالت اوتار پرادش در سال ۲۰۱۷، به‌همراه دیگر اعضای بی‌جی‌بی در این ایالت، تاج‌محل را که به‌عنوان پربازدیدترین بنای تاریخی در هند است، به‌دلیل این که توسط یک امپراتوری مغول (شاه جهان) ساخته شده است را از بروشورهای توریستی این ایالت حذف کرد. سانگیت سام، یکی دیگر از اعضای وابسته به حزب بی‌جی‌بی، در ایالات اوتار پرادش، این تصمیم را با گفتن این که تاج‌محل «لکه‌ای بر فرهنگ هند» است، توجیه کرد (Jaffrelot, 2021: 194). او نسبت به تاریخ هند، در دورهٔ امپراتوری مغول، به‌عنوان یک امپراتوری مسلمان بیان می‌دارد که «این بسیار غم‌انگیز و تأسف بار است که چنین ظلمی هنوز بخشی از تاریخ ما هست» (Jaffrelot, 2021: 194). در واقع هندوتوا، با تأکید بر نمادهای مذهبی در راستای ایجاد یک هویت ملی جدید، با پایبندی به باورهای هندو و اساطیری گام برداشته است و وفاداری به باورها، به‌عنوان معیار اصلی شهروندی هند در نظر گرفته می‌شود و با توجه به این نگرش، مسلمانان نه تنها شهروندانی کامل شناخته نمی‌شوند؛ بلکه خود نقض‌کنندهٔ اصول شهروندی هستند.

۵-۴. احساس تهدید و آسیب‌پذیری نسبت به یکپارچگی هند

ملی‌گرایان هندو، قلمرو سرزمینی هند را منطقه‌ای بین رود سند در غرب، کوه‌های هیمالیا در شمال و دریاها در جنوب و شرق می‌دانند. از منظر هندوتوا، سرزمین هند، مقدس و به‌عنوان زادگاه هندوئیسم، فقط متعلق به هندوها است. بنابراین، مسلمانان از لحاظ سرزمینی، به هند تعلق ندارند و بیگانه یا خارجی هستند. این برداشت، باعث شده است تا بر نگاه ملی‌گرایان هندو به مسلمانان و تعریف آن‌ها از قلمرو سرزمینی هند تأثیر بگذارد و مسلمانان را به‌مثابه تهدیدی برای یکپارچگی هند بدانند (Ghosh, 2014: 125). این دیگری تهدیدکنندهٔ وحدت هند در آثار ملی‌گرایان اولیه هندو وجود دارد؛ به طوری که ساوارکار در کتاب خود بیان می‌دارد که برای مسلمانان، سرزمین‌های مقدس اسلام مانند مکه، واقعیتی مهم‌تر از دهلی یا آگرا هستند

1. Yogi Adityanath

(Savarkar, 1969: 135)؛ به عبارت دیگر، احترام مسلمانان به سرزمین‌های مقدس اسلام را نوعی عدم وفاداری آن‌ها به سرزمین هند تعبیر می‌کند.

با ایجاد پاکستان، ملی‌گرایان نتوانستند با مسئله جدا شدن بخشی از خاک هند با رهبری مسلمانان کنار بیایند؛ به طوری که ناتورام گودسه^۱، یکی از اعضای سابق آراس‌اس، گاندی را به دلیل دعوت از وحدت هندوها و مسلمانان و واگذاری بخشی از خاک هند به مسلمانان، در سال ۱۹۴۸ ترور کرد (Leidig, 2020: 14). گودسه، امروزه نزد ملی‌گرایان افراطی هندو، به عنوان یک قهرمان ملی شناخته می‌شود. حتی یکی از اهداف ملی‌گرایان هندو، بازگرداندن آکاند بهارات است. آکاند بهارات، یکی از ایده‌های مهم ملی‌گرایی هندو است که به معنای هندوستان یکپارچه و نوعی بازپیوندخواهی است که سرزمین‌های جدا شده از هند؛ شامل پاکستان و بنگلادش، بار دیگر به این کشور بازگردند.

کشمیر، یکی از اهداف آراس‌اس و ملی‌گرایان هندو بوده است؛ به طوری که حزب بهارتیا جانا، سنگ جنبش «ادغام کامل» را آغاز کرد و در همان ابتدا، برای مخالفت با ماده ۳۷۰، شعار «یک کشور نمی‌تواند دو قانون اساسی، دو نخست‌وزیر و دو پرچم داشته باشد» را در دستور کار قرار داد (Yadav, 2019). پس از آن، ادغام کشمیر، یک آرزو برای ملی‌گرایان باقی ماند؛ به طوری که بی‌جی‌پی، در بیانیه انتخاباتی خود هم در سال ۲۰۱۴ و در سال ۲۰۱۹، بر خدشه‌ناپذیر بودن وحدت هند تأکید کرده است و برداشتن قانون ۳۷۰ را یکی از اهداف آشکار خود تعریف کرد (BJP, 2019: 12). در نهایت، نارندرا مودی در آگوست ۲۰۱۹، با لغو ماده ۳۷۰ قانون اساسی و تقسیم کشمیر به مناطق جامو، کشمیر و لاداخ، به وضعیت نیمه خودمختار بودن این ایالت پایان داد.

با توجه به رویکرد ملی‌گرایان هندو، این اقدام بیشتر در قالب ترس آن‌ها نسبت به جدایی این منطقه و جلوگیری از تکرار حادثه‌ای مشابه جدایی پاکستان برای هند است. به عبارت دیگر؛ لغو ماده ۳۷۰، تحقق یک آرزوی ایدئولوژیک طولانی، برای تسلیم کردن یک جمعیت اغلب مسلمان با دیدگاه‌های ملی‌گرایانه ناشی از تشکیل یک کشور همگن هندو است. نارندرا مودی، اگرچه این تصمیم را با عنوان «اصلاح اشتباه تاریخی» و هموار کردن راه برای رفاه، صلح و توسعه در منطقه توجیه کرد؛ اما اقدام او باعث گسترش فعالیت‌های گروه‌های تروریستی در این منطقه شده است؛ به طوری که یک گروه تروریستی جدید، تحت عنوان «جبهه مقاومت»^۲ ایجاد شده است و مسئولیت ترور بسیاری از مقامات نظامی و دولتی هند را بر عهده گرفته است. این گروه، به عنوان یک شاخه نظامی از گروه تروریستی لشکر طیبه و حزب مجاهدین است (Stambankadi, 2021).

1. Nathuram Godse
2. The Resistance Front (TRF)

۶- نتیجه‌گیری

ملی‌گرایی افراطی هندو یا هندوتوا به‌عنوان یک پدیدهٔ معاصر، با هدف دفاع از ارزش‌های هندوئیسم به‌وجود آمد. ملی‌گرایی هندو، متشکل از مؤلفه‌های زبانی، فرهنگی، نژادی و سرزمینی است؛ به‌طوری‌که در مرکز اندیشه‌های ملی‌گرایی هندو، تعلق داشتن سرزمین هند به ملت هندو است و ارزش‌ها و فرهنگ هندوئیسم، باید در آن تنها رواج داشته باشد. در این معنی، هند، یک سرزمین هندو با یک فرهنگ یکپارچه هندو و عصر طلایی تصور می‌شود که باید آن را احیا و بازتعریف کرد. به‌عبارت‌دیگر؛ هندوتوا هویت هندو را برابر با هویت ملی هند تعریف می‌کند. به‌همین منظور، نزد تمام ایدئولوگ‌های هندو، یک واژه مشترک یافت می‌شود و آن وحدت و انسجام هندوها در برابر مسلمانان است. از منظر آن‌ها، مسلمانان به‌مثابه تهدیدی برای هویت ملی هندو هستند که از طریق افزایش جمعیت، تهدید ارزش‌ها و فرهنگ هندو و همچنین تهدید یکپارچگی هند تصور می‌شود. این احساس، تهدید نسبت به مسلمانان، غیرواقعی است و برگرفته از احساسات ملی‌گرایانه در قالب قومی و مذهبی است.

مسلمانان، در این صورت به‌عنوان شهروندانی درجه دو تعریف می‌شوند. به‌نوعی معیار ارزیابی شهروندی مسلمانان، بر مبنای مؤلفه‌های ملی‌گرایانه هندوتوا سنجیده می‌شود و چون مسلمانان، از اساس دارای ارزش‌های متفاوت حداقل در زمینه دینی هستند؛ پس مسلمانان به‌طور طبیعی دیگری تهدیدکننده هندو تعریف می‌شوند. در این راستا، نباید جدایی پاکستان، وجود پیش‌زمینه‌های استعماری؛ مانند تعریف هندوها به‌عنوان نژاد ضعیف و اختلاف‌افکنی انگلیس بین هندوها و مسلمانان، مانند؛ سیستم رأی‌گیری جداگانه برای مسلمانان در سال ۱۹۰۹ و تشویق به ایجاد مسلم لیگ در سال ۱۹۰۶ را در تشدید اختلاف هندوها و مسلمانان نادیده گرفت.

حزب بی جی پی و نهادهای وابسته به آر اس اس، با تأثیرگذاری بر افکار عمومی و بسیج عمومی، در تعریف مسلمانان به‌عنوان یک تهدید برای هندوها و افزایش حس ناامنی و آسیب‌پذیری در هندوها، نقش مهمی بازی کرده‌اند. اگرچه نهادهای وابسته به آر اس اس، رویکرد افراطی‌تری نسبت به مسلمانان دارند؛ اما حزب بی جی پی، به‌واسطه ملاحظات سیاسی، رویکرد ملی‌گرایانه میانه‌روتری نسبت به دیگر نهادهای ملی‌گرای هندو دنبال می‌کند؛ هرچند این به معنای نادیده گرفتن دیدگاه مرکزی هندوتوا که مسلمانان را به‌مثابه تهدیدی برای هندوها می‌داند، نیست. این نوع نگاه به مسلمانان، بیش از هر چیزی، کثرت‌گرایی و به‌دنبال آن، هم‌زیستی که بین ادیان در هند رواج داشت را زیر سؤال برده است؛ میراثی که گاندی و نهرو بعد از سال ۱۹۴۷ برای هند به‌جا گذاشتند. با توجه به محبوبیت ملی‌گرایان هندو، حزب کنگره ممکن است، جایگاه و نفوذ اولیه خود را در جامعه هند از دست بدهد؛ چرا که این حزب بر پایه اصولی مانند تکثرگرایی و سکولاریسم شکل گرفته است؛ هرچند به نظر می‌رسد که عدم پایبندی به این اصول، از دهه ۸۰ میلادی توسط ایندیرا گاندی در حزب آغاز شده است.

کتابنامه

- پرگاری، صالح و جوادی‌نیا، حسن (۱۳۹۰). نقش بازرگانان مسلمان در گسترش اسلام به شبه‌قاره هند (در نخستین سال‌های هجری)، فصلنامه علمی پژوهشی تاریخ، ۶(۲۲): ۵۱-۷۲.
- حاجیان پور، حمید و طاهری، الهام (۱۳۹۲). نقش مساجد هند در اسلام‌پذیری و معماری هندیان، فصلنامه پارسه، ۱۳(۲۱): ۱-۲۲.
- صادقی علوی، محمود (۱۳۹۶). تاریخ اسلام در شبه‌قاره هند (از آغاز ورود مسلمانان تا پایان حکومت گورکانیان)، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- موتقی، احمد (۱۳۷۴). جنبش‌های اسلامی معاصر، تهران: سمت.
- موحدی، محمدرضا (۱۳۹۰). اسلام در هند، تهران، مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی.
- یاری، سیاوش و نعمتی، نورالدین (۱۳۸۸). گسترش نفوذ دین اسلام در شبه‌قاره هند از قرن اول تا پنجم ه ق، فصلنامه پژوهش‌های تاریخی، ۱(۱): ۱۲۹-۱۴۲.
- یاری، سیاوش (۱۳۹۴). تاریخ اسلام در هند (از آغاز تا قرن پنجم هجری قمری)، قم: نشر ادیان.

References

- Banaji, Sh. (2018). Vigilante publics: Orientalism, modernity and Hindutva fascism in India. *Javnost-The Public*, 25(4), 333-350.
- BJP (2019). "Bharatiya Janata Party: Sankalp Patra Lok Sabha 2019, Central Library of Bharatiya Janata Party." April 8. <http://library.bjp.org/jspui/handle/123456789/2988>.
- Brosius, Ch. (2002). "Hindutva Intervisuality: Videos and the Politics of Representation." *Contributions to Indian Sociology* 36 (1 & 2): 265-95.
- CAA (The Citizenship Amendment Act), (2019). "The Citizenship Amendment Act, No. 47" December 12. <https://egazette.nic.in/WriteReadData/2019/214646.pdf>.
- Chowdhury, K. (2022). "Contrary to Hindutva Claims, India's Muslim Fertility Rate is Declining Sharply." *The Diplomat*, May 31. <https://thediplomat.com/2022/05/contrary-to-hindutva-claims-indias-muslim-fertility-rate-is-declining-sharply/>.
- Fukuyama, F. (1989). The end of history? *The national interest*, (16), 3-18.
- Ghosh, P. (2014). *Partition and the South Asian diaspora: extending the subcontinent*. Routledge India.
- Golwalkar, M S. (1939). *We, or Our Nationhood Defined*, Nagpur: Bharat Publications.
- Gupta, Ch. (2009). 'Hindu women, Muslim men: love jihad and conversions', *Economic and Political Weekly*, vol. 44, no. 51.
- Hajianpour, H; Taheri, E. (2012). The Role of Indian Mosques in Islamization and Indian Architecture, *Parse Quarterly*, Year 13, Number 21, pp. 1-22. (In Persian).

- Human Right Watch, (2019). "India: Vigilante 'Cow Protection' Groups Attack Minorities, Human Right Watch." February 19. <https://www.hrw.org/news/2019/02/19/india-vigilante-cow-protection-groups-attack-minorities>.
- Indus (2016). "Census India 1931: Religion, last modified July 27, 2016." July 27 http://indpaedia.com/ind/index.php/Census_India_1931:_Religion,
- Jaffrelot, Ch. (1998). *The Hindu nationalist movement and Indian politics*, New York: Columbia University Press.
- Jaffrelot, Ch. (2021). *Modi's India: Hindu Nationalism and the Rise of Ethnic Democracy*. Princeton University Press.
- Jensen, L. (2016). *The Roots of Nationalism: National Identity Formation in Early Modern Europe, 1600-1815*. Amsterdam University Press.
- Kasturi, Ch. (2022). "The Truth Behind Indian Extremists' Anti-Muslim Great Replacement Theory." May 30. <https://www.theguardian.com/global-development/2022/may/30/the-truth-behind-indian-extremists-anti-muslim-great-replacement-theory>.
- Kaushal, N. (2021). "View: Irony of Ironies – Indian 'love Jihad' laws are modelled on Islamic laws." May 5. <https://economictimes.indiatimes.com/opinion/et-commentary/pupils-of-islamic-bigotry>.
- Kramer, S. (2021). "Religious Composition of India, Pew Research Center." September 21. <https://www.pewresearch.org/religion/2021/09/21/religious-composition-of-india/>.
- Leidig, E. (2020). Hindutva as a variant of right-wing extremism. *Patterns of Prejudice*, 54(3), 215-237.
- Marx, Anthony W. (2005). *Faith in nation: exclusionary origins of nationalism*. Oxford University Press
- Mehta, P B. (2022). Hindu Nationalism: From Ethnic Identity to Authoritarian Repression. *Studies in Indian Politics*, 10(1) 31–47.
- Movahhedi, M. (2011), *Islam in India*, Tehran, Al-Mustafa International Translation and Publishing Center. (In Persian).
- Movssaghi, A. (1995). *Contemporary Islamic Movements*, Tehran: Samt. (In Persian).
- Mylonas, H; Tudor, M. (2021). Nationalism: what we know and what we still need to know. *Annual Review of Political Science*, 24.
- Palshikar, S. (2015). 'The BJP and Hindu nationalism: centrist politics and majoritarian impulses', *South Asia: Journal of South Asian Studies*, vol. 38, no. 4, 719–35.
- Pargari, S; Javadi-Nia, H. (2013). The role of Muslim merchants in the spread of Islam to the Indian subcontinent (in the first years of the Hijri), *Scientific Quarterly of History*, Year 6, Number 22, pp. 51-72. (In Persian).
- Quraishi, Sh Y. (2021). *The Population Myth: Islam, Family Planning and Politics in India*. HarperCollins.

- Rao, S. (2008). India and the Threat of Radical Islam, *Strategic Analysis*, Vol. 32, No. 5. 721-728.
- Rehman, M. (Ed.). (2018), *Rise of saffron power: Reflections on Indian politics*. Taylor & Francis.
- Sadeghi Alavi, M. (2016). *History of Islam in the Indian subcontinent (from the beginning of the arrival of Muslims to the end of the Mughal Empire rule)*, Qom: Hawza and University Research Center. (In Persian).
- Sahgal, N; Evans; Salazar; Starr; Corichi, M. (2021). "Religion in India: Tolerance and Segregation." June 29. <https://www.pewresearch.org/religion/2021/06/29/religion-in-india-tolerance-and-segregation/>.
- Savarkar, V D. (1969). *Hindutva, who is a Hindu*, Mumbai: Sadan.
- Shah, A. (2021). "BJP will enact laws to check 'love and land jihad', says Amit Shah at Assam poll rally." March 26. <https://economictimes.indiatimes.com/news/elections/assembly-elections/assam/bjp-will-enact-laws-to-check-love->.
- Singh, B. (2020). "BJP will start struggle against Love Jihad in Assam: Himanta Biswa Sarma". October 12. <https://economictimes.indiatimes.com/news/politics-and-nation/bjp-will-start-struggle-against-love-jihad-in-assam->.
- Smith, A D. (2003). *Chosen peoples: [sacred sources of national identity]*. Oxford University Press.
- Stambamkadi, R N. (2021). "Positioning the Resistance Front (TRF) in Kashmir's Militancy landscape." December 15. <https://www.orfonline.org/expert-speak/positioning-the-resistance-front-trf-in-kashmirs-militancy-landscape/>.
- Stokes, B; Manevich; Chwe, H. (2017). "Indians satisfied with country's direction but worry about crime, terrorism." November 15. <https://www.pewresearch.org/global/2017/11/15/indians-satisfied-with-countrys-direction-but-worry-about-crime-terrorism/>.
- Sumra, A. H (2020). Muslims and Islam in Indian English Press: Exploring the Islamophobic Discourse. *Islamophobia Studies Journal*, 5(2), 226-237.
- Shraddhanand, S. (1926). *Hindu Sangathan: Savior of the Dying Race*, Delhi: Arjun Press.
- Swamy, S. (2006) *Hindus under Siege: The Way Out*, New Delhi: Har-Anand.
- Tharoor, Sh. (2018). *Inglorious empire: What the British did to India*. Penguin UK.
- Tudor, M; Slater, D. (2020). Nationalism, authoritarianism, and democracy: historical lessons from South and Southeast Asia. *Perspectives on Politics*, 19(3), 706-722.
- Varshney, A. (2003). *Ethnic conflict and civic life: Hindus and Muslims in India*. Yale University Press.
- Waikar, P. (2018). Reading Islamophobia in Hindutva: An Analysis of Narendra Modi's Political Discourse, *Islamophobia Studies Journal*, 4(2), 161-180.

- Yadav, Sh. (2019). "Article of faith: History of the RSS and BJP opposition to Article to Article 370." August 6. <https://indianexpress.com/article/explained/article-of-faith-history-of-the-rss-and-bjp-opposition-to-370-kashmir-special-status-5881052/>.
- Yari, S; Nemati, N. (2008). Spreading the Influence of Islam in the Indian Subcontinent from the First to the Fifth Century AH, *Historical Research Quarterly*, Number 1, pp. 129-142. (In Persian).
- Yari, S. (2014). History of Islam in India (from the beginning to the 5th century AH), Qom: Nashr Adyan. (In Persian).